

“Ο ΝΟΥΜΑΣ,”

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΕΓΓΙΝΕΙ ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ

ΙΔΡΥΤΗΣ : Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

(1903 — 1922)

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ : ΕΤΑΙΡΙΑ “ΤΥΠΟΣ”, — ΓΡΑΦΕΙΑ : ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ - ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ : ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΔΡ. . . . 50 ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΔΡ. 6
ΓΙΑ ΤΟ ΕΞΤΕΡΙΚΟ 100

ΧΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΤΑΙΡΙΑ “ΤΥΠΟΣ”,
ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΙ Ο,ΤΙ ΣΧΕΤΙΚΟ ΜΕ ΤΗΝ ΥΛΗ ΠΡΟΣ ΤΗ ΔΙΕΞΗ ΤΟΥ “ΝΟΥΜΑ”,
ΤΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΔΕΝ ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΝΤΑΙ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ

— ΑΠΡΙΛΗΣ 1923

ΔΙΑΒΑΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

Ὁ νέος Διευθυντής τοῦ «Νουμᾶ» εἶναι σέ θέση νά βεβαιώσει, μέ τὸν ἴσιον χαραχτήρα του καὶ τὴν ὠμὴν του εὐλιχρίνεια πού τοῖς χαραχτηρίζουν, πὼς ἀπόμεινα ἕνας κοινὸς ἀναγνώστης τοῦ «Νουμᾶ», κι ὅχι ἀπὸ τοὺς καλοὺς μάλιστα —ἀφοῦ οἱ τόσες δημοσιογραφικὲς καὶ συγγραφικὲς ἀσχολίες μου μέ ἀνανεάζουνε νάργῳ νιν τονὲ διαβάζω, κλεφτὰ καὶ λίγο λίγο.

Ἔτσι μπορῶ νὰ πῶ λεύτερα τῆ γνώμη μου γιὰ τὴν καινούρια περίοδο καὶ μορφὴ τοῦ «Νουμᾶ», χωρὶς νὰ κατηγορηθῶ πὼς μιλῶ Pro domo mea. Γὸ «σπίτι μου» τὸ παράδωσα στὸ γιό μου. Ἄμα γιόρτασα τὴν ἑξοσέχρονα τοῦ «Νουμᾶ», πού οἱ φίλοι ἀκόμα ἐπιμένουνε νὰ μοῦ τὰ γιορτάζουν, (*) θέλησα νὰ χαρῶ καὶ μιὰν ἄλλη χαρὰ, μεγαλύτερη.

Ἀπὸ τὸν ποιητὴ τοῦ «Ὀδυσσεᾶ» καὶ δόκιμο λογοτέχνη Νίκο Καζαντζάκη ἔλαβα, προχτὲς ἀκόμα, ἀπὸ τὸ Βερολίνο τὸ ἀκόλουθο δελετάριο : «Ἀγαπητέ μου Ταγκόπουλε, Θεωρῶ χρέος μου νὰ ἐκφράσω κ' ἐγὼ ὅλο μου τὸ σεβασμὸ καὶ τὸ θαυμασμὸ γιὰ τὸν τεράστιο ἄθλο σου : νὰ μάχεσαι, στὴν Ἑλλάδα, εἴκοσι χρόνια, γιὰ μιὰν Ἰδέα. Ν' ἀνεβαίνεις τὸ Γολγοθᾶ ἕνα μεσημέρι, εἶναι δύσκολο· νὰ τὸν ἀνεβαίνεις εἴκοσι χρόνια, εἶναι, θαρρῶ, ἀκόμα πῶς δύσκολο. Μὲ χιρὰ, μέ συγκίνηση Σοῦ σφιγγῶ τὸ χέρι, πάντα δικός σου Ν. Καζαντζάκης».

Όπως ο γεωργός ο καλός και μυαλωμένος, σὰ γεράσει, παραδίνει τὰ χωράφια του στὰ παιδιά του, νὰ καταπιαστοῦν αὐτὰ πιά τὸ ὄργωμά τους μὲ τὰ σπιβαρὰ νεανικά τους χέρια κ' ἔτσι νὰ χαρεῖ κι αὐτός, ζωντανὸς ἀκόμα, τοὺς καρποὺς τῶν κόπων του καὶ τὸ ξανάνθισμα τῆς γῆς του, πού τόσο τὴν ἀγάπησε καὶ τόσο τὴ δούλεψε χρόνα καὶ χρόνια—σὰν τὸ μυαλωμένο γεωργό, θύλησα κ' ἐγὼ νὰ χαρῶ, ζωντανὸς ἀκόμα, τὸ ξανάνθισμα τοῦ «Νουμά», πού σίγουρα θάρχότανε ἄμα, ὕστερ' ἀπὸ τὸ θάνατό μου, θὰ τὸν ἔπαιρνε στὰ σπιβαρὰ του χέρια ὁ γιός μου.

Καὶ τὸ χάρηκα τὸ ξανάνθισμα αὐτο, καὶ νορὶς νορὶς μάλιστα. Ποτὲ δὲν τὸ περίμενα, σὰς τὸ ξεμολογιέμαι, μέσα εἰς τρεῖς μῆνες νὰ φτάσει σὲ τόση τελειότητα τὸ περιοδικὸ πού μὲ τόσοις κόπους καὶ θυσίες τὸ κράτησα εἰς οὐκ ὀλίγα χρόνια στὴ ζωῆ. Ξεφυλλίζοντας τὸ τρίτο τεῦχος του βλέπω μέσα στις σελίδες του σαρκωμένο τὸ νειρό μου. Ἔτσι τὸν ὄνειρευόμουν τὸ Νουμά, καὶ στίς σκληρότερες στιγμὲς τῆς ζωῆς του ἀκόμα: Τὸν ὄνειρευόμουν αὐτὸ λο-

γοτεχνικὴ ἐπιθεώρηση, πολυσελίδη, φροντισμένη, σὲ σχῆμα βιβλίου, ἓνα εἶδος «Mercure de France», πού να περικλείνει μέσα στις σελίδες του ὅλη τὴ ντόπια λογοτεχνικὴ παραγωγή, ὅλη τὴ λογοτεχνικὴ κίνηση τῆς Εὐρώπης, καὶ μὲ ὅσο μπορεῖ περισσότερες σελίδες ἀπὸ τὴν ξένη φιλολογία.

Τὸ νειρό μου αὐτὸ δὲν τὸ εἶχα μπιστευτεῖ σὲ κανέναν. Τὸ κρατοῦσα μέσα μου μὲ στοργή, ὅπως κρατοῦμε μέσα μας ὅλα τὰ μεγάλα μας ὄνειρα, γιατί τρέμουμε μήπως σκορπίσουν, μήπως ξετριμισθοῦν, ἄμα τὰ βγαλοῦμε στὸν ἥλιε, ἄμα τὰνακοινώσουμε σὲ κανέναν. Μὰ ἐδῶ εἶναι τὸ θάμα. Τὸ ἴδιο ὄνειρο ἔτρεφε γιὰ τὸ «Νουμά» κι ὁ εὐλακρὴς φίλος μου Κίμωνας Ι. Θεοδωρόπουλος κι ἄμα τὰποφασίσαμε τὸ «Νουμά» νὰ τὸν παραχωρήσουμε στὴν εἰαίρια «Τύπος» μὲ διευθυντὴ του τὸν Πάνο, ὁ Κίμωνας χωρὶς νὰ πολυσκεφετῆ, ἔτσι, λὲς καὶ

ΠΑΡΟΣ Δ ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

τότε καλοχωνέψει τὸ πρᾶμα, ὅρισε τὸ σῆμά του τὸ τωρινὸ - τὸ σκῆμα καὶ τὴν ἐσωτερικὴ μορφὴ ποῦ ὄνειρευόμουνα χρόνια καὶ χρόνια. Δυὸ ἀγαπημένα μου πρόσωπα, ὁ γιὸς μου καὶ ὁ φίλος μου, ἔσκυψαν πρὸς τὴν ψυχὴ μου, σὰ στὴν ἄκρη πηγαδιῶν» καὶ ἀνασύρανε ἀπ' αὐτὴν τὸνερό μου. Καὶ μοῦ τὸ δίνουνε σήμερα νὰν τὸ κομαρώνω καὶ νὰν τὸ χαίρουμαι στὴν πραγματικότητα.

Ὁ παλιὸς «Νουμὸς», σφίγγοντας θερμὰ τὸ χέρι τοῦ νέου «Νουμᾶ», τοῦ λέει ἕνα ἐγκάρδιο *Εὐχαριστῶ*. Ἡ συγκίνηση, ἡ περηφάνεια καὶ ἡ ψυχικὴ ἀγαλλίαση, ποῦ καταπλημμυρίζουν τὴν ψυχὴ του τούτη τὴ στιγμὴ, δὲν τὸν ἀφίουνε νὰ πεῖ περισσότερα.

Ἀπρίλης τοῦ 1923.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΣΤΗ Γαλλία, τις μέρες τούτες, γιορταστήκανε τὰ ἐκατόχρονα τῆς γέννησης τοῦ Ἑρνέστου Ρενάν. Ὁ «Νουμάς» δημοσιεύει τὸ διαφωτιστικὸ ἄρθρο τοῦ κ. Καστανάκη, κριτικὸ σημεῖωμα τοῦ Χ. Μολλίνου, καθὼς καὶ περιλήψη τῆς μελέτης τοῦ Ψυχάρη, ποὺ φάνηκε στὸ τεῦχος τοῦ Μάρτη τῆς γαλλικῆς Ἐπιθεώρησης «Monde Nouveau».

Ὅλος ὁ διανοούμενος κόσμος τῆς Εὐρώπης, βρῆκε τὴν εὐκαιρία νὰ συζητήσῃ τις ἰδέες τοῦ ἑκκοστοῦ φιλοσόφου, καὶ ξιναίρηθανε πάλι στὴ μέση λογὶς ζητήματα. Μέσα στὴν κίνηση αὐτῇ, ξεχωριστὰ σημειώνουμε τὴν ἐργασία τοῦ μεγάλου συγγραφέα τοῦ «Ταξιδιοῦ», γύρω στὴ ζωὴ καὶ στὴ φιλοσοφικὴ ἰδεολογία τοῦ Ρενάν. Ὁ Ψυχάρης, ἔξον ἀπὸ τὴν παραπάνω μελέτη του, δημοσίευσε ἄρθρο σημαντικὸ στὸ «Mercure de France», γιὰ τὴν «Προσευκὴ πάνου στὴν Ἀκρόπολη», ἄλλο ἄρθρο στὴν «Action Française» (15 τοῦ Μάρτη) μ' ἐπιγραφὴ «Ρενάν καὶ Ἀθηνᾶ», ποὺ ἀπ' ἀφορμὴ του ὁ Κάρολος Μωρᾶς ξανατύλωσε στὴν ἴδια ἐφημερίδα, παλιές του σελίδες : «Ὁ Ρενάν καὶ ἡ Ἑλλάδα». Ἀκόμα στὸ φύλλο τῆς 31 τοῦ Μάρτη, τῆς «Renaissance», φάνηκε κι ἄλλο ἄρθρο τοῦ Ψυχάρη : «Ἀπάντηση τῆς Θεᾶς στὸν ἐπικαλεστή της».

Ὁ Ψυχάρης χαρακτηρίζει τὴν προσευκὴ τοῦ Ρενάν στὴν Ἀθηνᾶ, σὰν ἕναν ἔμφο του στὴν κελτικὴ ποίηση, καὶ βγάζει τὰ συμπεράσματά του σύμφωνα μὲ τὴν πολιτικὴ πατριωτικὴ του ἄποψη ποὺ ὑποστηρίζει Ὅμως ἀνεξήρητ' ἀπὸ τοῦτο, ὁ «Νουμάς» δὲν μπορεῖ νὰ μὴν ξεχωρίσει τὴ νέα ἐργασία τοῦ Ἑλληνα διαλεχτοῦ ἐπιστήμονα, ποιητῆ καὶ συγγραφέα, ποὺ σ' αὐτὸν ἡ νέα Ἑλλὰδα χρωστᾷ τὴν ἀναγέννηση τῆς λογοτεχνίας της.

ΠΡΕΠΕΙ νὰ τὸ νιώσουνε ὅλοι πολὺ βαθιὰ πὼς ἡ φιλολογικὴ κριτικὴ τοῦ «Νουμά» δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ὅπως οἱ συνθησιαμένες κριτικὲς ποὺ διαβάζουμε κάθε μέρα σὲ περιοδικὰ κ' ἐφημερίδες. Ὁ «Νουμάς» ἀκολουθεῖ μιὰ παράδοση, ἀγωνίζεται νὰ ἐπιβάλλει ὄρισμένες ἀληθεῖες ποὺ αὐτὲς ἀποτελοῦνε καὶ τὸ σκοπὸ τῆς ὑπαρξῆς του καὶ σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχὴ αὐτῇ εἶναι ὑποχρεωμένος ἀδιαφορώντας γιὰ γνωριμίες καὶ ἀναγνωρισμένους ἀκόμα φιλολογικὲς φίρμες, νὰ ἐνεργήσῃ τὴν κριτικὴν του μὲ τρόπο αὐστηρὸ, κάποτε σκληρὸ, μὰ πάντοτε δίκιο καὶ ἀνεπηρέαστο. Ἄν αὐτὸ μᾶς κοστίζει ὑλικὲς ζημιές ἢ δυσαρέσκαιες ἢ

παρεξήγησες άδιαφοροῦμε. Γιατί ὁ «Νουμάς» οὔτε βιομηχανική ἐπιχείρηση εἶναι, οὔτε καμιὰ ὑποχρέωση νιώθει, σύμφωνα μὲ τὴν παράδοσίν του, νὰ ἐξικολουθήσῃ κι αὐτὸς νὰ προσφέρει λιβάνια σὲ κάθε τεχνιτὸ φιλολογικὸ δημιούργημα. Ἰσα ἴσα ὁ σκοπὸς του εἶναι νὰ χτυπήσῃ αὐτὰ τὰ ψευτοεἰδωλα ποὺ ἐπιβλήθησαν στὴ συνείδηση τοῦ λαοῦ μὲ τὴ μέθοδο τῆς δημοσιογραφικῆς διαφήμισης καὶ συναδερφωσύνης καὶ μὲ τὴν ἀνοχή καὶ τὴν ἀδικαιολόγητη ἐπιείκεια μιᾶς πρόχειρης ἢ συγκαταβατικῆς κριτικῆς.

ΠΟΣΟ δίκιο εἴχαμε ὑποστηρίζοντας ἄλλοτε μὲ κίνδυνο καὶ νὰ παρεξηγηθοῦμε, πὼς ἡ ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση, δηλαδὴ τὸ μάλιστα τῆς δημοτικῆς γλώσσας στὰ σχολεῖα, εἶναι ἀκόμα ἓνα πράμα πρόωρο ποὺ ἢ κοινὴ γνώμη κατὰ πλειοψηφία οὔτε τὸ καταλαβαίνει οὔτε τὸ ἀνέχεται, τὸ ἀποδεχεται ἀκόμα καὶ τὸ ζήτημα τῆς περιφημῆς ἐπιγραφῆς στὸ μνημεῖο τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ ποὺ στήθηκε τώρα τελευταῖα στὴν Πάτρα. Στὸ βῆθρο τοῦ ἀντριάντα χαραχτήκε ἡ ἀκόλουθη ἐπιγραφή. «Τῆδε πόλις Πατρῶν ὄν ὑπείροχον ἀρχιερεῖα στήσατο Γερμανὸν πατρίδα λυσάμενον δουλείας στυγερώς, χάριτος μνήμα, ὥστ' ἐπλάμπειν τὴν αὐτοῦ δόξαν γαίαν ἔφ' ἑλλάδιην.» Ἡ εὐτύχη γι' αὐτὸ τὸ ἀνοσιούργημα πέφτει τυπικὰ στὸ ὑπουργεῖο τῶν Ἐσωτερικῶν ποὺ ἀνάθεσε σὲ κάποιον ἠλίθιο δάσκαλο τὴ σύνταξιν τῆς ἐπιγραφῆς. Οὐσιαστικὰ ὅμως πέφτει σὲ ὄλο τὸ Κράτος ποὺ ἐστὶ δεῖχεται ἀνίκανο νὰ νιώσῃ τὴν ἀνάγκη τῆς μεταρρύθμισης. Ὑπάρχει μολαταῦτα καὶ ὑπουργεῖο Παιδείας καὶ μέσα σ' αὐτὸ κάποιο τμήμα Γραμμῶν καὶ Τεχνῶν. Τὶ κάνει αὐτὸ τὸ τμήμα; Ἄ ὄν εἶναι δουλειὰ του νὰ προλαβαίνει τέτοια ἀνοσιουργήματα, τέτοιες προσβολὲς κατὰ τῆς δημόσιας καλαισησίας, τότε ποῦ εἶναι ἡ δουλειὰ του ποὺ τὸ Κράτος τὴν πληρώνει τόσο πλουσιοπάρωχα; Να συζητῆ γι' Ἀκαδημίες καὶ ἄλλα παρόμοια κουροφέξαλα μὲ ἀνθρώπους ποὺ γιὰ τοὺς περισσότερους οὔτε ἡ λογοτεχνικὴ τους οὔτε ἡ ὄλη τους φιλολογικὴ ὑπόστασις τοὺς δίνει δικαίωμα νὰ ἔχουνε καμιὰ γνώμη γιὰ τέτοια ζητήματα;

ΕΛΠΙΖΟΥΜΕ πὼς οἱ Καθηγητὲς τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσης θὰ σωφρονιστήκανε μὲ τὸ τελευταῖο τους πάθημα. Καὶ ὄχι μόνο οἱ καθηγητὲς μὰ καὶ ὅλοι οἱ ὑπαλληλοὶ. Γιὰ νὰ ἐπιτύχουνε ἓνα δικαιοτάτο αἴτημά τους οἱ καθηγητὲς, ποὺ ἔχει ἀμεση σχέση καὶ μὲ τὴν κοινωνικὴ τους θέση καὶ μὲ τὸ ψομὶ τους, ἀναγκαστήκανε νὰ ἀπειλήσουνε ὁμαδικὴ ἀπεργία. Μόνο ποὺ οἱ ἀγαθοὶ διδάσκαλοι δὲν ξαίρανε πὼς

σήμερα ή απεργία είναι κι αυτή μια έπιστήμη που θέλει τους ειδικούς για να φέρει αγαθά αποτελέσματα. Ο ένθουσιασμός και ή αυτοθυσία δέν άρκει. Η απεργία είναι ή μάχη που δίνει ο έργάτης ή ο υπάλληλος με τον εργοδότη του ή με τo Κράτος, που κι αυτό ένας μεγάλος εργοδότης είναι. Η μάχη έχει τήν ταχτική της. Χωρίς ταχτική νίκη δέν μπορεί να υπάρξει. Έτσι από έλλειψη στρατηγικής ταχτικής, από ασυχώρητη άγνοια στοιχειώδων κανόνων, οι καθηγητές πάθανε όχι μόνο μια ήττα μά και ένα άληθινό ρεζιλίκι και τo Κράτος κέρδισε μίαν άδοξη και εύκολη νίκη. Εδχόμαστε τo πάθημα να μὴν περάσει δ'χωρ ν' άνοιξει τo μάτι των δασκάλων. Βέβαια μέσα στην πάλη ζυμώνεται και πλάθεται ο άγωνιστής. Μά να μὴ χρησιμοποιεί τήν άτοχτημένη πείρα του άγώνα, αυτό είναι ασυχώρητο και δείχνει μια μακάρια ήτλοκόχτητα.

ΕΝΑ καλό περιοδικό, ο «Προμηθέας» που βγάζουν οι νέοι στο Ληξούρι, ξανατυπώνει στο φύλλο του του περασμένου Γενάρη - Φλεβάρη τo δήγημα «Φεύ, οντας» του Ludwig von Plazer που δημοσιεύτηκε τον Οχτώβρη του 1922 στον άριθ. 767 του «Νουμά». Ο «Προμηθέας» συνοδεύει τo ξανατύπωμα με τή σημείωση: «Στή σημερινή περίσταση νομίζουμε τo δήγημα αυτό επίκαιρο. Κυθένας άς τo κλεισει μέσα στην ψυχή του κι άς πιώσει την καρδιά του να σκιρτάει από τήν άγρια καταδίκωξη του πολέμου κι από τον πόθο μι�ς ειρηνικής οικογενειακής ζωής». Με τήν άδεια των κ. κ. κομμουνιστών τής Αθήνας, δηλώνουμε πώς Ludwig von Plazer είναι ο Δ. Π. Ταγκόπουλος, γραφοντας καποιε και άνθρωπιστικά δηγήματα, που προπαγανδίζουν οποσodήποτε περισσότερο άνω τες έπιγγελματικές προσοδρες και τά λιβελλογραφήματα διαφόρων κυρίων κομμουνιστών.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Φ. Κόντογλου: PETRO CAZAS. Έκδοση Γενάρη.

Τo καλύτερο άπ' όσα πεζογραφήματα κυκλοφορήσανε τελευταία. Έγρος δροσερό, άβιαστο, γλώσσα σκεδόν στρατη δημοτική, φιλοσοφημένη παρατήρηση τής ζωής, γνώση τής Τέχνης, και τo σπουδαιότερο άπαλλαγμένο από τά βανασα χοντρολογήματα και τες βρωμιές των βόθρων, που σερβίζουνε για τέχνη μερικοί άνταισθητικοί λογογράφοι μας, (έξδν από κάποια φράση στη σελίδα 28, που θά μπορούσε ν' άποδωθεί με καλύτερη άντιστοιχη, χωρίς να χάσει τo νόημα, όσο κι άν

έτουτή, σύμφωνα με τὸ μισανθρωπισμὸ πὸν διατνέει τὸ πρῶτο μέρος τοῦ Gazas, δὲν ξεπέφτει καὶ τόσο στη χρονιάδα τῆς βωμολοχίας).

Στὸ βιβλίον τοῦ κ. Κόντογλου, ἔξὸν ἀπὸ τὰ παραπάνω χρισίματα, ἀνασαίνει καὶ μὲ ποίηση, γεμάτη λυρισμὸ, πὸν κάνει ὀρισμένα μέρη ν' ἀκούγονται ρυθμικά σὰν πεζὰ τραγούδια καὶ μιά ζωγραφική, ὄλο χρῶμα καὶ γραμμή,—χαρακτηριστικὸ κι αὐτὸ τοῦ πολυέδρου ταλέντου τοῦ κ. Κόντογλου, πὸν εἶναι καὶ ζωγράφος ἀπὸ τοὺς λίγους.

Γιὰ τὸν «Pedro Casas» θὰ μιλήσουμε ἀναλυτικώτερα στὸ ἐρχόμενο τεῦχος.

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἑβραῖοι σύγχρονοι λογοτέχνες

(Φοίβιαν—Γιεχογιός—Γκαλασσάιν—Λιάβικ, Πινση, Μπίμκ—Σάν Κούνογ—Ἀϊνσταιν).

Σ' ἄλλην ἐποχὴ θὰ φαινότανε ἀληθινὰ παράξενο νὰ μιλοῦσε κανένας γιὰ ἐβραϊκὴ φιλολογία. Μὰ δὲ θᾶξε καὶ πολλὰ πράματα γιὰ νὰ πεῖ. Γιατί, ἐδῶ κ' ἑκατὸ χρόνια, ἴσαμε τὴν ἀρχὴ καὶ τὰ μισὰ τοῦ περασμένου αἰῶνα, ἡ φιλολογία αὐτὴ δὲν εἶτανε ἀκόμα ἀναπτυγμένη τόσο πὸν νᾶξίζει νὰ γίνεῖ γνωστὴ στὸν ἄλλο κόσμῳ.

Οἱ λίγοι ἴσαμε τότε λογοτέχνες εἶτανε σοφοὶ ἐβραϊστὲς πὸν καταγινόντανε μὲ τὰ βιβλικὰ κείμενα, μύθους καὶ λόγους τῆς παραδόσης. Φιλολογία νεώτερη, συγχρονισμένη, ἔλειπε ὁλότελα καὶ τότε μόλις πὸν πρόβαινε σὸν ὄνειρο δειλό.

Γι' αὐτὴ τὴν καθυστέρηση, πὸν φυσικὰ οἱ βαθιὲς αἰτίες τῆς εἶτανε μέσα στὴν κοινωνικὴ ζωὴ τοῦ λαοῦ καὶ τὴν ἴσαμε τότες θέση του ἀπέναντι στοὺς ἄλλους λαοὺς τῆς γῆς, μπορεῖ νὰ πείρει κανένας γι' ἀμεσώτερη αἰτία τὴν κατάσταση τῆς ἐκπαίδευσης: Τὸ γιέ το, ἡ εἰσίσημη νὰ ποῦμε πνευματικὴ ἀρχή, στεκότανε πνευματικῶ κλεισμένο μέσα στὴν παράδοση. Κι αὐτὸ εἶτανε φυσικὸ ὀλωσοδιόλου. Ἐνας λαὸς πὸν ἀπὸ παντοῦ τὸν ἀποδιώχνανε ἢ τὸν κοιτάζανε μὲ μάτι ἐχθρικὸ ἢ πολεμοῦσανε νὰν τὸν ἀφομοιώσουνε σιγὰ σιγὰ, ἔπρεπε νὰ κλειστεῖ στὸν ἑαυτὸ του αὐστηρὰ γιὰ νὰντιδράσει. Νὰ ποχτήσῃ πίστη, δικαιολογημένη ἢ καὶ ὑπερβολικὴ ἀκόμη πρὸς τὴ δύναμή του, γιὰ νὰ περισώσει τὸ δικὸ του χαραχτήρα. Κι αὐτὴ τὴν κατεύθυνση εἶχε χαραγμένο τὸ γιέτο μέσα στὸ πρόγραμμά του καὶ τὴν ἀκολουθοῦσε μὲ φανατισμὸ: Στὴν ἐκπαίδευση γιὰ ὄργανο γλωσσικὸ τᾶρχαῖα ἐβραϊκά, πὸν καταντήσανε σιγὰ σιγὰ ὀλωσο-

διώλου ξένα στό λαό. Καί στή φιλολογία, κλείσιμο τῶ ματιῶν καί βούλωμα τῶν αὐτιῶν μέ κερί πρός κάθε ξένη ἰδέα, ὅποια ἰδέα καί νά συντάραζε ὅξω τήν ἄλλη ἀνθρωπότητα.

Μά σιγά σιγά ἦρθε καί γιὰ τὸν «περιούσιο λαό» ἡ πνευματικὴ ἀπολύτρωση.

Καί δὴ βέβαια ἐνεργήσανε χίλιες βαθύτερες μεταβολές πού, ἀποτελέσματα τους καί μαζί αἰτίες τῆς ἀναγέννησης, σταθήκανε ἡ ἐπικορύφηση τῆς νέας γλώσσας, (σήμερα ἀπ' τὰ δεκάξη ἐκατομμύρια Ἑβραῖοι, πού εἶναι στὸν κόσμον, τὰ δώδεκα μιλοῦνε τὴ νέα γλώσσα τοῦ λαοῦ καί μήτε καταλαβαίνουνε τὰ ἑβραϊκά: τῆς Βιβλου, πού τήνε διαβάζουνε μεταφρασμένη) ἡ ἐγκατάλειψη τῶ μουχλιασμένων σχολιῶν τοῦ γιέτο ἀπ' τὸ λαό, καί ἡ μόρφωση ἡ συγχρονισμένη πού τοῦ δίνουνε στά νέα σχολιά.

Κ' ἔτσι ἀνθίζει ἡ ἀναγέννησή του, ἀπ' τὰ μισὰ τοῦ δέκατου ἔννατου αἰῶνα καί δώ, α' ἐπικεφαλῆς στήν ἀρχὴ ἓνα γενναῖο φουσιῶτο λαϊκὸς ποιητὴς, σὰν τοῦς ἀρχαίους ραψωδοῦς, ἀργότερα μιὰν ἄλλη λεγεώνα δραματικὸς ποιητὴς κι ἀργότερα ἀκόμα, καί παράλληλα ὁλοένα, πεζογράφους διωλεχτοῦς, μέ τεχνικὲς μετάφρασεις ἀπὸ τὰριστουργήματα τῆς παγκόσμιας φιλολογίας στήν ἀρχή, καί ὕστερα μέ δυνατὰ ἔργα πρωτότυπα.

Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο κατορθώθηκε νά μᾶς παρουσιάζεται σήμερα μιὰ ὁλόκληρη φιλολογία συγχρονισμένη, ἄξια νὰ σταθεῖ πλάι μέ τίς φιλολογίες τῶν ἄλλων λαῶν, καί μέ παραγωγή ἀξιοπρόσεκτη σ' ὅλους τοῦς κλάδους: ποίημα, δράμα, δῆγημα, ρομάντσου, κριτική, δημοσιογραφία, μετάφραση, πιντοῦ.

Μόνον πού ἡ λίγη μας γνώση τῆς ἑβρ. γλώσσας, ἐδὼ στήν Ἑλλάδα, ἀφήνει νά περναεῖ ἀγνωστὴ σκεδὸν γιὰ μᾶς ὅλη αὐτὴ ἡ κίνηση μέ τὰ κατέκαστα της. Καί γι' αὐτὸ, μέ τὴ σημερινή μας σύντομη ἐπιθεώρηση, — πού πολλά της στοιχεῖα τὰ παίνομε ἀπ' τὴ μεγάλη ἴσασε τώρα κριτικὴ δουλιὰ τοῦ κ. Blumenfeld, — θὰ παρῶμε νά δόσουμε μιὰ γενικὴν εἰκόνα τῆς φιλολογίας αὐτῆς καί θὰ μιλήσουμε γιὰ κάποιους σύγχρονους ἑβραίους λογοτέχνες, ἀπ' ἀφουρμὴ τὰ τελευταῖα ἔργα τοῦ καθενός.

Ποιητὲς ξεχωριστοὶ στά χρόνια μας, στέκονται :

Ὁ Δαβὶδ Φρίχμαν, πού πέθανε τὸν περασμένο Αὐγούστο στό Βερολίνο. Ὁ Φρίχμαν εἶτανε ποιητῆς ξεχωριστός. Τὸ «Μεσσία» του τὸν μετάφρασε ὁ Max Brod στά γερμανικά.

Μά ὅσο κι ἂ μᾶς ἐπιβάλλεται μέ τὸ ποιητικὸ του ἔργο, ὅποιος με-

λετήσει την έβραϊκή φιλολογία θά καταλάβει πώς στάθηκε μία λογο-τεχνική προσωπικότητα πολυσύνθετη.

Πρώτο και κύριο, στάθηκε άναμορφωτής από τους λίγους. Κ' ίσως τούτο νάναι ή μεγαλύτερή του, ή μοναδική του άξία.

Γεννημένος στά 1865, από άστική οίκογένεια, στη Βαρσοβία, σπούδασε βιβδιά τή γλώσσα του, αρχαία και νέα, μορφώθηκε πλατιά, έπιστημονικά κ' έγκυκλοπαιδικά, στά πανεπιστήμια τής Πετρούπολης και τού Μπρεσλάου. Κ' ήρθε άρματομένος με τή γνώση και με τό ταλέντο και με τήν όρεξη, να φέρει καινούρια πνοή στη μουχλιασμένη πνευματική ζωή τού λαού του, πού άγνοούσε με πατριαρχική άφέλεια, κάθε μεγάλη ζύμωση τής έποχής, και καταφρονούσε έγωϊστικά κάθε καινούρια ιδεολογία πού είτανε φόβος να σαρώσει συθέμελα τόν τραντισιοναλιστικό του ένθουσιασμό.

Μόλις κατέβηκε στη Βαρσοβία, είδε καθαρά πώς χρειαζότανε ο λαός ο δασκαλοχαρασμένος άπ' τό γιέτο — και τό ίδιο του αυτό τό γιέτο — να γνωρίσει πρώτα πρώτα πόσο πλούτος είτανε κρυμμένο μέσα στην παγκόσμια φιλολογία, πού καταφρονούσε προκαταβολικά, για να μπορέι κατόπι να δεχτεί και τό σπόρο τής κάθε άνώτερης προσπάθειας.

Κι άρχίνησε άμέσως τή μετάφραση. Και μάλιστα μετάφραση σ' αρχαία έβραϊκά για να μήν τούς ταραξει τή ριζωμένη τους προκατάληψη και πετάξουν άδιάβαστα τά ξένα άριστουργήματα και δέν πετύχει τό σκοπό του. Είκοσι χρονών είτανε σά μετάφρασε τή «Φυσική Έπιστήμη» τού Μπερυσταίν. Και χάρη σ' αυτόνε γίνηκε τό θάμα και γνώρισε ο λαός του ο καθυστερημένος τά έργα τού Μπάϊρον τού Έλλιοι, τού Ουάιλντ, Νίτσι, Σνίτσλερ, Πούσκιν, Άντερσεν, κλπ.

Και, των καιρό πού άπ' τή μιá θαματογοούσε με τόν τρόπο αυτόνε, άπ' τήν άλλη δούλευε δημιουργικά στη ζωντανή γλώσσα τού λαού για τήν άναμόρφωση : Έξόν άπ' τά ποιήματά του και τά διηγήματα πούχει γραμμένα, γεμίτα ρεαλισμό και δύναμη, και πού είναι άξια να τιμήσουνε κάθε φιλολόγιο, ή μεγαλύτερη άξία του είναι ή κριτική δουλιά του. Δώδεκα ολάκερα χρόνια μ' ένα κριτικό του χρονογράφημα κάθε βδομάδα, ταχτικά στην έβραϊκή φημερίδα «Haynt» τής Βαρσοβίας αναλύοντας τό κάθε γεγονός, φιλολογικό, κοινωνικό ή καλλιτεχνικό, δίχως προσωπικές συμπάθειες ή αντιπάθειες και με μόνο κριτήριο τήν Τέχνη σώριζε καταγίς τίς πρόληψεις, για να στήνει στόν τόπο τους κάθε φορά κι από μιá νέα σύχρονη αλήθεια.

Άλλο ταλέντο πολυσύνθετο στην έποχή μας και ποιητής άξιος—συνεχιστής τών ραψωδιών τού περασμένου αιώνα και τών κατοπινών

ποιητῶν καθὼς ὁ Μόρρις Ρόξενφελτ— εἶναι ὁ Γιεχογιός, ποῦ ἐδῶ καὶ λίγον καιρὸ ὁ διανοούμενος ἔβρ. κόσμος γύρτασε τὰ πενήντα του χρόνια στὴν Πολωνία, στὴ Ρουσσία καὶ στὴν Ἀμερική.

Τεχνίτης τοῦ στίχου ἀπ' τοὺς σπάνιους, ζωγράφος καθαυτὸ μὲς στὰ ποιήματά του, μὲ μιὰ πλούσια παλέττα καὶ ρυθμο ἀνεγάρδιαστο, σὰ μουσική, ἔχει τὸν αἰσθητισμὸ, θαρρεῖς, καὶ τὴ φινέτσα τοῦ Ἀιγί νιέ Ρενιέ.

Μὰ οὔτε ὁ Γιεχογιός εἶναι μονάχα ποιητής, ὅσο κι ἂν εἶναι ποιητὴς τὸ κυριώτερο.

Μὲ τὸν ὄγκο τοῦ μεταφραστικοῦ του ἔργου καὶ τὶς κριτικὰς μελέτες του μπορεῖς νὰ τὸν πεῖς καὶ καθαυτὸ δημιουργό. Μετάφρασε πρῶτα καὶ κύριο τὴ Β βλο—ποῦ τοῦ χροιστάει μεγάλη χάρις ὁ λαός, γιατί μπορεῖ καὶ διαβάζει στὴ γλώσσα του τὴν ἱερὴ σοφία—καὶ κατόπιν ἔργα πολλῶν ξενῶν συγγραφέων ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους, μὲ πολλὴ τέχνη. Ἀνάμεσα σ' αὐτούς, ὀλίγερὸ τὸν ἀμερικανὸ Χενρυ Λογκφάλλου. Μετάφραση τοῦ, μὲτ' ἰσὶ μὲ τὸ «Σαίπλοκ» τὸ Μπορόσβεγ, στέκονται οἱ δυὸ καλύτερες ποῦ εἶναι καινοῦνες στὰ ἑβραϊκά Ἀπο τὶς κριτικὰς μελέτες του, ξεχωρίζουνε, γιὰ τὸ βάθος τῆς, τὰ σχόλιά του γιὰ τὰ ἔργα τοῦ ἀσύγκριτου Σαλόμ Ἀλέιγεμ.

Ἀκόμα καὶ τὰ δηγήματά του, ἀνθρωπιστικά, τότε βάζουνε μὲ τοὺς καλύτερους τεχνίτες τῆς ἑβραϊκῆς πρῶτα.

Ὁ Ἰακώβ Γκλατστῆιν εἶναι νέος ποιητής, ἀπ' τοὺς νεώτερους σημερινούς. Καὶ τὰ ποιήματά του, τὸ 1921, τοπωμένα στὴ Ν. Ὑόρκη, δείχνουνε μιὰ τάση πρὸς τὴν ποίηση τοῦ Μποντελαίρ. Β βλοσ τοῦ, σὰ νέος, ἔχει καὶ ψεγάδια μέσα στὰ τραγούδια του. Γιατὶ ψεγάδι εἶναι βέβαια κεῖ ποῦ ἡ ζωγραφικὴ κινεῖται καθάγια σαρκολατρεία ἀντὶ νὰ στέκεται σὰν καλλιτέχνημα.

Ἄλλος ποιητὴ, νέος κι αὐτός, εἶναι ὁ Λάιβικ, μὲ μεγάλο κι αὐτὸς ταλέντο, ποῦ μέσα σὲς δυὸ ποιητικὰς του συλλογὰς φαίνεται τεχνίτης ἄξιος τοῦ στίχου, ὅσο κι ἂν παίρνει ἄλλη κατεύθυνση, ἐξπρεσιονιστική.

Ἀπὸ δηγηματογράφους ξεχωρίζουμε τὸν Πίνσκη—ποῦ κι αὐτὸς γύρτασε τὰ πενήντα του τὰ χρόνια—μὲ τὸ δυνατὰ του κοινωνικὰ δηγήματα. Εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς πρῶτους δυνατοὺς δηγηματογράφους τοῦ προλεταριάτου.

Ὁ Βάϊσσεμπεργκ, καὶ τοῦτος γνώριμος ἀπὸ τὸ θέατρο, ἔχει γραμμένες πολλὰς ὁμορφες νουβέλλες, ὄλο ἐνταση καὶ πλαστικότητα. Εἶν' ὁ πλαστικώτερος σκεδὸν ἀπ' τοὺς συγκαιρινοὺς ἑβραίους δηγηματογράφους. Μοναχὰ ποῦ τῶρα ἀποτραβίχτηκε ὀλίγελα ἀπὸ τὴ φιλολογία

για να γίνει εκδότης. Και παρ'ίξενος εκδότης μάλιστα, αφού δὲν ἔννοεῖ νὰ βγάλει μὲ κανένα τρόπο μήτε τὰ δικά του ἔργα, πού εἶναι ὀλοσδι-
ξξαντλημένα.

Ἀπὸ τοὺς νεότερους ὁ Μπίμκο, ξεχωρίζει γιὰ τὶς νοβέλλες του γεμάτες πάθος καὶ ζωή.

Τελειωνοντας τὸν κατάλογο τῶν ἑβραίων συγγραφέων ἀξίζει νὰνα-
φέρουμε ἀκόμα ἕνα δυό, ἀπ' ἀφορμῆς τῆ τελευταία τους βιβλία, ὅσο
κι ἂν τὰ βιβλία αὐτά, γραμμένα σὲ ξένες γ' ὄψεις, βγαίνουν ἀπ' τὴ ση-
μερινή μας στήλη πού μιλοῦμε ἀποκλειστικὰ γιὰ τὴ φιλολογία τῆς
ἑβραϊτικῆς γλώσσας.

Θέλουμε νὰναφέρουμε τὰ δυὸ ρομάντσι τοῦ Ζὸν Κούρνος—ἑβραιο-
ρώσσου ἀπὸ τὸ Κίεβο καὶ πολιτογραφημένου ἀμερικανοῦ στὴ Ν. Ὑόρκη
πού μετανάστεψε μὲ τὴν οἰκογένειά του ὑπὸ παιδί.

Τὰ δυὸ ρομάντσι του γραμμένα ἐγγλεζικά, «Ἡ Μάσκα» καὶ
«Ὁ Τοῖχος», εἶναι φαίνεται πορμένα ἀπ' τὴ ζωὴ τοῦ συγγραφέα καὶ
συνέχεια τὸ ἕνα τοῦ ἄλλου.

Ἡ «Μάσκα» μᾶς διηγίεται τὴ ζωὴ ἕνος φτωχότατου ἑβραιορώσ-
σου, τὴ μιζέρια τῆς οἰκογένειας στὴ Ρωσσία, μὲ τὸ γρουσουζὴ καὶ
φαντασκόπλη το πατέρα.—Ἀθλιότητα φαντασμαγορικὴ μέσα σὲ μιὰ
μεγαλειώδικη φύση γιὰ φόντο.—Ὑστερα τὴ μετανάστεψη τῆς οἰκογέ-
νειας στὸ Ν-ο Κόσμο.

Ὅπου ἀρνιᾶται τὸ δράμα τοῦ παιδιοῦ πού μεγαλώνοντας καὶ βλέ-
ποντας ἀλόγητὰ του τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴ ζωὴ τόσο ἄγριον, κοιτᾶει κι
αὐτὸ νὰ δημιουργήσῃ μιὰν ἀτομικότητα μὲς στὴ βιοπάλη. Καὶ φτάνει
τὴ μάσκα του, πού θὰ φορεῖ ἀπὸ δὴ καὶ κεῖ, «μιὰ μάσκα ὄλο ἀπά-
θεια, πού νὰν τὴνε φωτίζει, μόλις μόλις, ἕνα τραγικὸ χαμόγελο εἰρω-
νείας, γαλήνιο σὺν τοῦ Βουδδα».

Κι ὅμως, μ' ἴλα αὐτὰ ὁ «Τοῖχος» στέκεται μπροστά του ἀπὸ παν-
τοῦ. Τοῖχος ἢ οἰκογένειά του, ὁ κόσμος ἕνα γύρο, ἀκόμα καὶ τὸ ἴδιο
τὸ ἴδιον τοῦ τοῖχος. Κι ἀπὸ μ-σα του παλεύουν ἀδιάκοπα δυὸ ἄνθρω-
ποι : Ἕνας τρωφροὺς καὶ νοικοκύρης πού ποθεῖ μοναχὰ μιὰν ἡσυχία γω-
νιά πού τοῦ φαίνει γιὰ νὰποτραβηγεῖ ἀπ' τὸν ἄδικο κόσμο, κ' ἕνας
ἄλλος, ἀρριβίστας, ἀγόρταγος, μὲ ξελαγορισμένη συνείδηση τῆς ζωῆς
καὶ δίψα γιὰ νὰ πάει μπροστά, μὴν ἄγρια δίψα γιὰ κατάκτηση. Ἰσαμε
πού ἡ φιλολογικὴ καριέρα του στὸ τέλος ἀρχινάει νὰν τοῦ τιζεῖ κάτι
τι σημαντικό. Καὶ φεύγει γιὰ τὴ Λόντρα, ἀποχαιρετῶντας τοὺς οὐρα-
νοξύστες, πού, μέσα στὸ σούρουπο φαντάζοντε στὰ μάτια του σὰν τοῖ-
χος μιανῆς φυλακῆς, ὅτε ξεφεύγει, ὅλος χαρὰ, γιὰ νὰ τραβήξῃ πρὸς

μιὰ νέα, πλατιά ζωή. A fresh start for life, ὅπως τὸ λέει.

Ὁ Κούρνος γράφει μὲ μὴ τέχνη ἀλλόκοτη ποὺ ἀδερφώνει, ὅσο μποροῦνε βέβαια νὰδερφωθοῦνε, ἓνα πάθος δυνατὸ, ποὺ σοῦ θυμίζει ἀλαφροῦ τὸν Ντοστογιέφσκη, μαζί μ' ἓνα ρεαλισμὸ τοῦ εἰκοστοῦ αἰώνα, ἀμερικάνικο.

Ἀναφέρουμε καὶ τὸ ἔξυπνο βιβλιαράκι τοῦ Ἀϊνστάϊν «Τὸ κ α κ ὀ μ ἦ ν υ μ α» γραμμένο γερμανικὰ καὶ τυπωμένον στὸ Βερολίνο.

Ὁ Κάρολ Ἀϊνστάϊν — συνονόματος τοῦ κοσμοξακουσμένου φυσικοῦ — εἶν' ἐπιστῆμονας καλὸς στὸ Βερολίνο. Ἐξὸν ἀπ' αὐτό, καὶ κριτικὸς μὲ κῦρος (ἔχει γραμμένο ἓνα ἔργο δυνατὸ γιὰ τὴν ἀφρικάνικη τέχνη) καὶ διηγηματογράφος καὶ ρομαντογράφος μὲ ταλέντο.

ΤΕΧΝΟΚΡΙΤΙΚΑ

Η ΝΕΑ ΜΑΣ ΠΟΙΗΣΗ

I

Τὸν ἀληθινὸ δρόμο τῆς μεγάλης Τέχνης μᾶς τὸν ἐδειξε στοχαστικὰ τῶν παλιῶν Ἑλλήνων τὸ χέρι. Καὶ τότες μονάχα πλάσανε τὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης κλασσικὴ φιλολογία καὶ τέχνη, δταν ἀκολουθήσανε, ὄχι δουρικὰ μὰ δημιουργικὰ, τὸ χαραγμένον ἀπὸ κείνους δρόμο, — δταν δηλαδὴ ποτισμένοι ἀπὸ τὰ κρυσταλλένια νάματα τῶν Ἑλλήνων τεχνιτῶν τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς ἀφήσανε τὴν καρδιά τους νὰ λαλήσῃ σύμφωνα μὲ τὴν ἰδιαίτερη φυλετικὴ τους συναισθηματικότητα καὶ τὴ λαϊκὴ τους ψυχικότητα καὶ τὴν ἱστορικὴ τους παράδοση.

Κ' ἡ καινούρια μας ποίηση — ἡ Νεοελληνικὴ — γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ φτάσῃ στὴν τεχνικὴ ἀριότητα καὶ νὰ ποχτήσῃ τὴν παγκόσμια ἀναγνώριση κ' ἔτσι νὰ πῶ τὴν κλασσικὴ πολιτογράφηση, πιστεύω ἀκράδαντα πὸς πρέπει νὰ βαδίξῃ πάντα στάχναρια πάνω τὰνεξάλειπτα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ποίησης. Τὸ ἴδιο καθαρὸ κι' ἀνέσπερο ἀπολλώνειο φῶς στὴ διατύπωση πρέπει νὰ τὴν καταυγάξῃ, γιὰτὶ — ἄλλως τε — καὶ τώρα ὁ ἴδιος οὐρανὸς σκεπάζει τὴν ποιητικὴ μας χώρα. Παρόμοια διαύγεια κι' ἀπλότητα στὴν ἔκφραση πρέπει νὰ τὴ στολιξῃ, ἀφοῦ κι' ὁ ἴδιος διάφανος ἐρίζοντας περιτριγυρίζει κ' ἐμᾶς σήμερα. Νομίζω πὸς εἶναι πολὺ ἀξιόσυστατο κ' ἐδῶ τὸ «σφὸν τὸ σαφέε». Ἡ νεοελληνικὴ ποίηση δὲν πρέπει νὰ ἴχῃ μέσα τῆς μήτε σπειρὶ ἀπὸ σκοτεινὰ ὕφους. Κάθε ἀσάφεια, κάθε μπερδεμα στὴ

φράση, κάθε στρυφνότητα στη διατύπωση πρέπει να λείπει. Είναι ανόητο να νομίζουμε για πρωτοτυπία την ασάφεια, την άοριστολογία, τους άκατανόητους λυρικούς βατταρισμούς, που συχνά ξεχωρίζουμε σε μερικούς από τους τωρινούς μας ποιητές. Επίσης πρέπει ναποφεύγουμε την τολμηρή κι αστόχαστη μεταφορά, που πολλές φορές σιμώνει τα σύνορα του γελούου. Και το έξισου σπουδαίο: δεν πρέπει να πνιγόμαστε μέσα στα θολά νερά του βαριού συμβολισμού, που ήσικιάζει την ποίηση των βορεινών λαών και που μήτε το πιό μικρό σημείο συναντάς στην παλιά κλασική τέχνη.

Σκοτεινά και βαρύ συμβολισμό βρίσκει κανείς, κατά την αρχαιότητα, στο «άκριδες ολάκιμα πρὸς σταθμὸν βίου» ἢ «περὶ φύσεως» τοῦ Ἡράκλειτου. Μ' ἂν και γραμμένο σε στίχους τὸ περιβόητο αὐτὸ ἔργο, δὲν εἶπε κανείς πὼς εἶναι: ποίημα, παρὰ φιλοσοφία. Και τῶπλασε ξεπίτηδες σκοτεινὸ τὸ ἔργο του ὁ μεγάλος Μιλήσιος φιλόσοφος, γιὰ νὰ μὴν εἶναι, ἔπως ἔλεγε «δημῶδες», νοητὸ δηλ. κ' ἀπὸ κείνους πὺ δὲν εἶτανε μύστες τῆς φιλοσοφίας, ἀπὸ τὸ profanum vulgus τοῦ Ὁρατίου.

II

Ἡ ποίηση ζυγροφίξει πλαστικὰ τὸ συναίσθημα. Μὰ γιὰ νὰ μὴν καταντᾷ ρηχὴ αἰσθηματολογία ἢ κούφια αἰσθησιογραφία και γιὰ νὰ προκαλῆ λεπτὴ συγκίνηση, εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ πλησιάσῃ τῇ φιλοσοφίᾳ. Ἡ καρδιά γιὰ νάντικαθρεφίξῃ πλέρια τίς λαχτάρες της, τίς χαρὲς και τίς θλίψές της, ἀναγκάζεται νὰ σιμώνῃ τὰ σύνορα τῆς διανόησης και τοῦ φιλοσοφικοῦ στοχασμοῦ. Σ' αὐτὸ χρειάζεται εἰμὼς μεγάλη προσοχή, ἀληθινὸ μέτρο, πὺ μιὰ καλλιτεχνικὴ ψυχὴ, μιὰ ποιητικὴ «ἰδιοφυΐα» μπορεῖ νὰ τὸ καθορίσῃ. Γιατὶ ἔταν ἡ ποίηση καταντήσῃ φιλοσοφία, παύει ἀπὸ τοῦ νᾶναι πιὰ ποίηση. Ὁ ὑπερόλικα φιλοσοφικὸς χρωματισμὸς τῆς ποίησης τοῦ Ἐδρουπίδῃ (μαζὶ μὲ τὴν ὑπερτραγικότητα πὺ ὁ «σοφιστὴς» αὐτὸς «τοῦ πάθους» ἔδινε στὰ παθήματα τῶν ἡρώων του) τὴν κατέβασε πολλὰ σκαλοπάτια κάτω ἀπὸ τὴ μετρημένη, τὴν ἰσορροπημένη, τὴ συγκρατημένη ποίηση τοῦ Σοφοκλῆ.

III

Ἡ χρῆση σκοτεινοῦ — δηθὲν ἀσυνήθιστου και τάχατες πρωτότου ὕφους, ἢ στριμμένη διατύπωση κάπιας ἰδέας, ἢ ἀπροσδόκητη κι ἀταίριαστη μεταφορά, ἢ ἀκατανόητη λυρική φλυαρία, ἢ προσφυγὴ σε θέματα μὴ ποιητικά, ἢ ρητορικὴ κενολογία, ὁ κουραστικὸς πλα-

τουασμός, ή ασυγκράτητη απεικόνιση του πάθους, το παραγέμισμα της ποίησης με φιλοσοφικές θεωρίες άχώνευτες, — όλ' αυτά είναι «αντιπονητικά στοιχεία» κατά τή φράση του Κ. Χατζόπουλου, που πρέπει ή νέα ποίηση νά τήπολαχτίξη.

IV

Ο ρομαντισμός, ο νατουραλισμός, ο συμβολισμός, ο φουτουρισμός είναι στην τέχνη αποκλειστικότητες, που για μιὰ στιγμήν ή κάθε μιὰ τους προσπαθήσανε νά παρασυρουνε τή μεγάλη Τέχνη ος μονοπάτια απάτητα μ' έν, μα που δέν είτανε τα μονοπάτια τής αιώνια και καθαι-τό ανθρώπινης συγκίνησης. Ρωπός, που, στην επίδιώξη του νέου, άλλάξα ε τή συναισθηματική δίαιτα του ανθρώπου, μα και που δέ μπορέσανε νά τόν κίνουν νά ξεγάση τήν ταλιά του και παντοτεινή' γι' αυτό και σβύσαν ή μιὰ καισιν τής άλλης, θά μπορούσε νά πη κανείς, όχι πολυ ένδοξα. Κ' ή ψυχή του σημερινού ανθρώπου, παραγμένη από τά παραστρατίσματα αυτά και τις ακρότητες αυτές, έστρεψε πάλι τά μάτια της στον άβασίλευτο κλασικισμό. Δέν εδρασιζεται τόν αδιάφορο συναισθηματικά άνθρωπο σήμερα τó «Φίλι» του Μοντέν, έσο του Πουζιτέλλη ή «Έρμης». Κ' οι «Βουργάβου» του Ουγκώ δέ μπορούν νά προκαλέσουνε την ήμερη και αιώνια ανθρώπινη συγκίνηση, που 'μάς χαρίζει το Σιφοκλή «ή Ήλέκτρα». Άρα: Βαδίζουμε ακρότητες προς τó «νεοκλασικισμό».

V

Οι κυριότερες άρετές της παλαιάς Έλληνικής ποίησης είναι: Πρωτοτυπία στη σκέψη, απλότητα (Ολύμπια στο ύφος, (1) έντέλεια στην καλλιτεχνική έκφραση, δύναμη στη διατύπωση και απεικόνιση, αποφυγή κάθε καινοτοπίας και κάθε καινολογίας, άρμονία στο στίχο, προσοχή στον τόνο τó λεχτικό και στο φραστικό τόνο. — στενός δηλαδή συνυφασμός καλλιτεχνικής ουσίας και καλλιτεχνικής μορφής. Αύτός όφείλει νάβαι και ό αμετακίνητος στόχος, που πρέπει νά κρατη καρφωμένα άπάνω του τά μάτια τής ψυχής όλων των άληθινών ποιητών. Γι' αυτό είνε άνάγκη έλοι μας οι Νεοέλληνες, και μάλιστα έμεις οι πιό νέοι, περισσότερο νά προσέχουμε και νά μελετούμε τούς παλιούς μας

(1) Δόξα τω Θεώ, κινένας πιά σήμερα δέ θεωρεί, όπως άλλοτες, τόν έξεζητημένα περίτεχνο Βιργίλιο άνώτερο από τó θείο δημιουργό τής γοητευτικής απλότητας "Ομηρο.

κλασσικούς, παρὰ τοὺς Εὐρωπαϊοὺς, παλαιοὺς καὶ νέους, ποὺ κι αὐτοὶ ἔχουν ἀντήλησιν ἀπὸ τῆς καλλιρροῆς πηγῆς τῆς «πολιᾶς Ἀρχαιότητος». Νὰ μὴ μοιάζουμε δηλαδὴ κάτι σοφοὺς τῆς Εὐρώπης κατὰ τὸ Μεσαίωνα, ποὺ γιὰ νὰ μελετήσουνε τὸν πῦρ ρωμαλεὸ νῦθ τῆς Ἑλλάδας, τὸν Ἀριστοτέλη, μαθαίνανε τὴν Ἀραβικὴν γλῶσσαν, ἐποὺ εἴτανε μεταφρασμένα τὰ ἔργα του, ἀντὶ νὰ μάθουνε τὴν Ἑλληνικὴν καὶ νὰ τὸν μελετήσουνε στὸ πρωτότυπο. Φρόνιμο νὰ μαθαίναμε τοὺς κανόνες τῆς Τέχνης ἀπ' αὐτοὺς ποὺ τοὺς θεοσπίτανε μὲ τὰθάματα ἀριστουργήματά τους, παρὰ ἀπὸ τοὺς μιμητῆς ἢ μαθητῆς τους, καλοὺς ἢ κακοὺς, δέκιμους ἢ ἀδέκιμους. Τὸ νερὸ στὴν πηγὴν τοῦ πάντα τὸ βρίσκουμε πῶς καθαροῦ.

MIX. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΑ

Ἄγνωστος

Στὴν κώστηρή δημοτικὴ λέγεται ἔτσι ἐπίσης ποὺ δὲν ἔχει γινῶτη. Μικτὸ τὸ νόημα τόχει κι ὁ Ἑσυχίος. (Πρβλ. καὶ Κορ. Ἀτ. τ. β', π. 10) καὶ Σανθουῦ. Ἐρωτ. στὴ λέξη.)

Τὸ ἀρχαῖον ἄγνωστος Ῥωμαϊκῶς τὸ λέμε ἀνέγνωρος.

Τὸ νεοελληνικὸ ἀγνωστος κερκισμένη δὲν ἔχει μὲ τὸ ἀρχαῖον ἰδιόφθογγον, ποὺ δλότελα κατὰ τύχη συμπέσανε οἱ φθόγγοι τους. Τὸ δικό μας ἔγινε ἐτσιδῶ:

Κατὰ τὸ σχῆμα: κριτικός—ἐκρίτος, λογικός—ἀλογος, βολικός—ἄβολος, παστικός—ἄπαστρος, φωριακός—ἄφωρος (=ἄχρωμος) κτλ., εἶπανε καὶ γνωστικός—ἄγνωστος.

Ὅστε ἄγνωστος εἶναι τὸ ἐναντίον τοῦ γνωστικός, γιὰ τοῦτο τὸ λέμε καὶ ἀνάγνωστος κατὰ τὰ: ἀνάμυαλος—ἀνάμελος, ἀνάγροικος, ἀνάβαθος κτλ.

Ἀγγολοῖ

Ἐτσι λέγεται μικρὸ σιδερένιον ὄργανον (γάγγαμον) μὲ σάκκο ἀπὸ δίχτυ, μπηγμένον σὲ μακρὸ κοντάρι, ποὺ ὁ στρεϊθευτῆς βυθίζοντάς το στὴ θάλασσα, συνάξει τὰ ὀστρακόδερμα ποὺ βρίσκονται στὸν πάτο, στρεΐδια, χτένια, μύδια κτλ.

Ἄγγη στὸν κάτω Ἑλληνισμῷ λεγόντανε καὶ τὰ ὀστρακόδερμα,

γιατί ἀπ' ἀλήθεια τὸ ὄστρακό τους εἶναι εἶδος ἄγγος ποῦ κάτι περι-
κλείνει, καὶ τὸ μαρτυρεῖ ὁ Ὀππιανὸς στὰ ἀλειυτικά του β' 406: «σάρ-
κας λάπτων ὄξυπόροιο κατέσπασεν ἄγγος ἔξω μυζήσας» (Λεξικ.
Λίτελ-Σκότ). Ἄγγολόγι(ον) λοιπὸν=ὄργανον ἄγγεα λέγον.
Παράβαλε καὶ πινολόγι=ὄργανο ποῦ συνάζουσι ἀπὸ τὸν πάτο τῆς
θάλασσης τίς πίννες (βλ. καὶ Φάση σμβλ. εἰς Ἑσυχ. Ἀθηνᾶ τ. ΚΘ).

Σκάνια

Ἔτσι λένε σὲ πολλοὺς τόπους τὴν ἀνία· σὺνηθῆ φράση: «θὰ
σκάσω ἀπὸ τὴ σκάνια μου».

Εἶναι ἀπὸ κείνα ποῦ λένε postverbalia μεταρρηματικά δηλαδὴ
(Γραμ. Φιλ. § 1342). Σύγκριτε: κοινῶ—κοῦνια, ζουλεύω—
ζούλια, ἀναγορεύω—ἀναγόρια, παρακαλῶ—πα-
ρακάλια, καταφρονῶ—καταφρόνια, παίνω—
παίνια, τυραγνῶ—τυράγνια, ἀγρυπνῶ—ἀγρύπνια,
ἄρρωστῶ—ἄρρώστια, ἀρχονταίνω—ἀρχόντια, (νεο-
λογισμοὶ διαφορετικοὶ ἀπὸ τὰ: ἀγρυπνία—ἀγρυπνιά, ἄρ-
ρωστία—ἄρρωστιά, ἀρχοντία—ἀρχοντιᾶ, μανί-
ζω—μάνια κτλ.)

Ἔτσι λοιπὸν εἶπανε ἀπὸ τὸ σκάνω—σκάνια. Ἄπ' τὸ ἀφρημένο
σκάνια ἔγινε νέο ρῆμα σκανιάζω. Σύγκριτε: γρύνια—
γρυνιάζω, μόνοια—μονοιάζω, σκουριά—σκουριά-
ζω, φωλιά—φωλιάζω κτλ. (ὥστε καμιὰ ἀνάγκη συμφορμῆ
ἀπ' τὸ σκάνω+γανιάζω τάχα, Λεξικογρ. ἀρχ. Δ', 162).

Μίνα

Ἔτσι λένε σὲ μερικές χώρες τὴ μεγάλη στάμνα, ποῦ θάζουσι μέσα
λάδι. Ἐγὼ τᾶκουσα στὸ Χαράκι τῆς Κυζικινῆς χερσονήσου. Γίνεται
ἀπὸ τὸ ἡμίνα (ἡ)=Σικελικὸ μέτρο γιὰ ὑγρὰ (ἀπ' τὸ ἡμισυς).
Λατινικὰ hemina (Πλαῦτος), ὅπου τὸ ἀρχικὸ ἡ—ἀποῦ ἔγινε ἓνα μὲ
τὸ ἄρθρο, τὸ νομίσανε ἄρθρο καὶ τὸ χωρίσανε ἡ ἡμίνα ἡ-μίνα.

Παράβαλε: ἡ—(ἡ)μέρα, ἡ—(ῥ)γεία, ἡ—(ῖ)ξόβεργα, ἡ—
(ῥ)παντρειά, ἡ (εἰ)σοδιά κτλ.

Καλοθέκω

Βάζω κάτι σὲ ὠρισμένη θέση γιὰ νὰ τῶβρω εὐκόλα, εἴταν τοῦ λάθω
ἀνάγκη. Συνώνυμο τοῦ ἀνασκερεύω (Νουμάς 1922 β', σελ. 38).

Κατὰ τὸ σχῆμα: ἔμεινα—μένω, ἔστειλα—στέλλω κτλ. εἶπανε καί: ἔκρινα—κρένω, ἔστηκα—στέκω, ἔθηκα—θέκω κι ἀπ' αὐτὸ σύνθετο καλοθέκω, γιὰ τοῦτο δὲν ἔχει παρατακικό, γιὰτι αὐτὸς συμπέρτει μὲ τὸν ἀρχαῖο ἀόριστο ποὺ εἶναι ἡ πηγὴ του. Νεότερος ἀόριστος ἔθεσα—καλόθεσα. Παθ. ἐν. καλοθέκουμαι, ἀόρ. καλοθέχτηκα.

*Ἔτσι ἀντίθετα κατὰ τὸ σχῆμα: πομένω—πόμεινα, εἶπανε καί συμπάινω—σύμπηνα (=συμπῆκα): «μοῦ σύμπηνε τὸ κρύο στὰ κόκκαλα».

Ἀνεφόκαμα

*Ἐξηγῶ ἐπιστημονικὰ πῶς ἔγινε τὸ Ἀνεφόκαμα, λέξη ἑλληνικότετη καὶ κανονικότετη, ποὺ ὁ μύστης ὁ Γρουπάρης τὴν πήρε ἀπὸ τὸν ἀκένωτο θησαυρὸ τῆς γλώσσας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

*Ἀπὸ τὸν πληθυντικὸ τᾶνθη, τὰ χεῖλη, τὰ νέφη κτλ. ὅταν πιά τὸ η προφέρθηκε ὡς Ι, ἐπειδὴς ὁ τελικὸς φθόγγος Ι ἔρχεται πιά βολικὰ στὸ γλωσσικὸ αἰσθημα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ γιὰ ὀνομαστικὴ τοῦ ἐνικοῦ, τὸ πήρανε πῶς εἶναι τ' ἄνθη, τ' ἄχειλι, τ' ἀνέφι, δηλ. τὸ ἄνθη, τὸ ἄχειλι, τὸ ἀνέφι καὶ κάνανε κανονικὰ τὸν πληθυντικὸ τ' ἄνθια, τ' ἄχειλια, τ' ἀνέφια· λοιπὸν ἀπὸ σύνθεση: ἀνέφι+κάμα γίνεται κανονικότετα τὸ ἀνεφόκαμα (=νεφόκαμα, ὡλ. συννεφόκαμα).

Μ. ΦΙΑΗΝΤΑΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΝΙΚ. ΛΑΣΚΑΡΗ: Θεατρικὸν Λεξικὸν Γαλλο-Ἑλληνικὸν (ἐκδοτικὸς οἶκος Γ. Βασιλείου) Ἐμὲ Λεξικὸ ποὺ διαβάζεται σὰ βιβλίον. Εἶναι κορυφαίον αὐτό. Ἀνοίξτε το σ' ὅποια σελίδα θέλετε. Δ. χ. στὴ σελίδα 225, στὸ ἄρθρο: Νο. Ἐκεῖ θὰ βρεῖτε σὲ μιὰν ὀλόκληρη πυκνοτυπωμένη σελίδα τὴν ἱστορίαν τοῦ «σαβαροῦ Ἰαπωνικοῦ δράματος», πῶς καὶ πότε ἄρχισε, πῶς ἐκτυλίχθηκε, ποιά θέση ἔχει στὸ παγκόσμιον θέατρο. Θὰ βρεῖτε ἀκόμα καὶ πλούσια βιβλιογραφία, Γαλλικὴ, Ἑγγλεξικὴ κλπ. γιὰ νὰ διαβάσετε περισσότερα, ἂν ἔχετε διάθεση. Ἐπειτα, σελ. 142, τὸ ἄρθρο F o i e, δυόμισθι πυκνοτυπωμέναι σελίδες. Μελέτη πιά γιὰ τὸ εἶδος αὐτὸ τὸ θεατρικόν, ποὺ ἠμποροῦσε ἀξιόλογα νὰ δημοσιευτεῖ καὶ σὲ λογιτεχνικὸ περιοδικόν. Καὶ τόσα ἄλλα ἀκόμα, σ' ὅποια σελίδα κι ἂν τανοίξετε, ἔτσι, στὴν τύχη, τὸ Λεξικὸν τοῦ Λάσκαρη. Τέτια ἐργασία συστηματικὴ πάνου σὲ θεατρικὸν λεξικόν δὲν πιστεύομε νὰ υπάρ-

χει σ' άλλη γλώσσα. Κ' είναι τιμή για την Ελλάδα και για τὰ Ἑλληνικά γράμματα πού ένας δικός μας, ὁ Δάσκαρος, τὴν καταπίστευσε καὶ τὴν ἔκαμε μὲ τόση ἐπιτυχία.

Ὁ Δάσκαρος ἀφίερωσε μιὰ ζωὴ ὁλόκληρη σ' αὐτὴ τὴ δουλειά. Ἀπὸ παιδί ἀφιερωμένος στὸ θέατρο, μελέτησε συστηματικὰ καὶ στὸ Παρίσι κ' ἔδω ὅ,τι σχετίζεται μ' αὐτό, καὶ εἶδε, πάνω στὴ μελέτη του, τί ἔλειπε, γιὰ βοήθημα ὑπαραιτηγῶ, καὶ ἀπερίσσειε γὰν τὸ δώσει. Ἀπὸ εἰσοδομὰς πέντε χρόνια κ' ἔδω ἄρχισε νὰ μαζεύει καὶ νὰ ταξινομεῖ καὶ νὰ συστηματοποιεῖ ὅ,τι εὑρίσκει πού θὰν τοῦ χρειάζονται γι' αὐτὴ τὴν ἐργασία, πού σήμερον εὐδύχησε γὰν τῆς δώσει μορφή βιβλίον καὶ γὰν τὴ δώσει βοήθημα χρησιμοποιοῦν οὐ ὅσους καταγιόρονται μετὰ θεατροῦ ἢ μεταφραζόντες γι' αὐτό. Ἄπο πόσα μεταφραστικὰ μεταφραστικὰ δὲ θὰ μᾶς φλεῖται στὸ μέλλον τὸ Λεξικὸν τοῦ Δάσκαρου! Ἄν εἶχε ἐκδοθεῖ νωρίτερα, δεθὲ μεταφραζοῦσε λόγ. μ. σ. ν. ὁ ἄν. τ. ο. ὁ Ἄρ. ε. κ. ἰ. ν. ο. τὸ μαντεῖον ἂν Ἀνδρηνίου πού σημαίνει «τὸ περιβόλλον ἀνοίγει καὶ κατατὰ πλατὺ τὸ ἀνοίγμα τῆς σκηνῆς πλαίσιον, τὸ ταξιστῶν συνήθως ἀνεπισσημένον παρεπέτασμα. Ὄνομασθη ὁ οὐκὸν καθόσον ἄλλοτε μεταξὺ τοῦ πλαίσιον αὐτοῦ καὶ τῆς καταβιβασμένης ἀλλαιας, ἐξήρατο εἰς τὸ προσκήμιον ὁ Ἄρ. ε. κ. ἰ. ν. ο. κατὰ τὰ διαλεμνὰ τῆς πυρσοσίας καὶ ἀπηρόντο πρὸς τὸ κοινὸν ἄσπείροντες καὶ ἄλλα εὐθεμολογήματα».

Ἄλλη ἐργασία κοιλότητι, ἀνεξόχῃ δυσπαρῶς ἐλόγια, εἶναι «Ἡ Ἱστορία τοῦ νεοελληνικοῦ θεάτρου» ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ ΙΖ' αἰῶνος ἕως σήμερα. Ὁ ἐκδότης Βουλαιὸν προζίζει νὰ πείσει τὸ Δάσκαρον γὰν τὸ ἐπιτάσσει μὲ περὶ ἄλλη ἀπὸ 15 — 20 τετραγρῶν ἀπὸ τοῦ μηνιαίου διόλου οὐτοῦ λόγου.

«ΠΑΣΧΑΛΙΝΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ». Ἐπιμελὴς Ἄγγελος Ἀργυρῆ, Ἀθήνα, 1923.

Κυκλοφόρησε τῆ Δευτέρῃ τὸ καλοκαίρι ἀπὸ ἡμερολόγιον φροντισμένο ἀπ' τὸν ποιητὴ Ἄγγελος Ἀργυρῆ. Στὴς ἑταίρας οὐκὸν τοῦ καλοκαίρι εἰς τὸ ἐκδοτικὸν ἔργον καθήκοντες ἐπισκευαί, πικροῦντα, ἑταίρας οὐκὸν, μεταφραστικὰ. Ἐκχωρίζοντες τὰ ποιήματα τοῦ Κωστή Πιπιδῆ, Κ. Κουφόπου, Ἀνδρ. Πιπιδῆ, Πέτρο Γκολοῦρη, Μ. Μαλακούση, Πάνου Γαλακτοπούλου, Ἄγγελος Ἀργυρῆ, Πέτρο Πιπιδῆ, Κ. Καρυστάκη, Ν. Περικεῖς, Γιάννη Σακελλῆ, Ἄγγελος Καρακίση, Στ. Παναγιωτόπουλου, Στ. Παναγιωτόπουλου, τὰ ἑλληνικά τοῦ Κόσμου Παναγιωτή, Ἄγγελος Ἐφρασίμης, Δ. Παγλόπουλου, Μιχ. Ροδῆ, Πέτρου Κόκη, ἑταίρας—οὐκὸν εὐθεμολογήματα, οἱ περὶ τῆς ἱστορίας, καὶ τοιαῦτα τραγουκία τοῦ Βλαση κ. ὁ. ὁ. ὁ. Ἄγγελος Ἀργυρῆς κράτησε στὴν «Ἀνθολογίᾳ» τὸν τὸ σύστημα τῶν ἡμερολόγιων πού δίνονται τῆ μεγεθύνεση θέσει σὴν ἀδελφῆ μορφή τῆ. Τέχνης, δὲν παραλείπουν ἀπ' τῆς σελίδας τους, ἕτσι σὴν ξεκούρασμα στὸν ἀμύθητον ἀναγκαστῆ, καὶ μερικὰ ἐλαφροῦσα ἔργα πού πὲ τὸ ἄβυσστο χωρὶς προκαλοῦν τὸ πλατὺ ἀνοιχτόκαρδο γέλιο. Γὰ Διογρῶνι τοῦ Γ. Καρυστάκη, πού πρωτοφανήθηκε στὸ «Ἄηρον» τῆς Πόλης καὶ ἀναδημοσιεύονται τὴν «Παρολινή», ἀξίζοντες νὰ προσεχτοῦν ἀπ' τοὺς εἰδικούς καὶ γιὰ τὸ γλωσσικὸν τους πλοῦτον καὶ γιὰ τὴν πε-

ρισυλογή και την κατάταξη της μετρημένης κι άδούρουβης αυτής έργασίας. Στην «Πασχαλινή Άνθοδέσμη» τυπώνονται και εικόνες του Κ. Καρθαίου, Δημ. και Πάνου Ταγκόπουλου, Άγη Λαβέντη, Μιχ. Ροδά, κι ένα σωρό σκιτσάκια ξύπνια, με λείψον πετυχημένη γραμμή.

ΓΙΑΝΝΗ ΜΟΥΡΕΛΟΥ : «Πολιτικές Ιστορίες, Τόμος Β. Έκδοση Άγκυρας.

ΛΑΝΤΗ ΑΔΗΓΚΕΡΗ : «Ή Κόλλοσις», Έμμετρος μεταφράσις και σχόλια υπό Γεωργίου Καλοσγούρου, Έκδότης Έλευθερουδάκης, Άθήναι 1923.

ΜΙΑΤ. ΔΙΑΦΡΙΚΗ : «Άσπρο, Κόκκινο, Κίτρινο», Άθηναϊκόν Μυθιστόρημα, Έκδότης Ι. Μ. Σιδηράς, Άθήναι 1923.

ΒΑΣΟΥ ΔΡΙΒΑ : «Στο γασμουί τρελλού», Κηφισιά 1923.

ΤΙ ΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

ΟΙ ΜΟΙΡΑΙΟΙ

Είναι τὸ γενικὸ θέμα τῆς συζητήσεως μέσα στις ταβέρνες και στὰ λαϊκὰ καφενεῖα, μα και στους κύκλους τῶν ἀνθρώπων τῶν γραμμάτων. «Ὅλοι μιᾶνε γιὰ τοὺς «Μοιραῖους» («Νουμάς» Τεύχος 2, σελ. 174). Καὶ τί ἐστὶ «Μοιραῖοι»: Ἕνα ποίημα! Ἕνα ποίημα ποὺ ἔρνε μιὰ βραδυὰ μέσα σὲ μιὰ ταβέρνα, γι' αὐτὸ εἶπε μέσα του ὅλο τὸ μεῖζο τῆς λαϊκῆς ψυχῆς καὶ ὅλο τὸ μεθύσι τῆς. Εἶναι τὸ ποίημα ποὺ γρόνιζε τώρα ζητούσαν οἱ ἀπελπισμένοι ποὺ πάνε νὰ σβύσουν τὴν κόλαση τῆς ψυχῆς του μ' ἕνα ποίημα ρετοῖνα. Τὸ διαβάσεις καὶ θα ρεῖς πὺς τόχει ξανακούσει νὰ τὸ τραγουδᾶτε, γρόνιζε τώρα, ὅλοι οἱ λαϊκοὶ τύποι ποὺ σεναντῶ τις χειμωνιάτικες βροχὲς σὲ ὑπόγεια τῆς ἀγορᾶς γύρω ἀπὸ ἕνα τραπέζι. Τὸ διαβάσεις και νοιώσεις πὺς τόγραφες ἐσὺ. Ἦταν γὰρ ποὺ εἶχες μέσα σου και ἔπρεπε νὰ φανερωθῇ ἕως ποιητῆς γιὰ νὰ τοῦ δόσῃ τὴν τεχνικὴ μορφή. Αὐτὸς ὁ ποιητῆς εἶναι ὁ Βαρναλῆς.

Μέσα σὲ τριάντα στίχους, χωρὶς πολολογίς, χωρὶς ρητορισμοὺς, πλέκει ἕναν κόσμο ὀλόκληρο, τὸν κόσμο τῶν μοιραίων ἀνθρώπων ποὺ πίνουν στὴν ταβέρνα....

Ὅλη ἡ παρέα πίνανε ἐφῆς,
ἐφῆς σὰν ὅλα τὰ βασιδάκια
νὰ πᾶνε γάτου τὰ φουμάκια.

Ἐπειτα διηγεῖται παρακάτω τὰ βᾶσανά τους :

Τοῦ ἐνοῦ ὁ πατέρας γρόνια δέκα
πυρᾶλτος, ἴδιο στοιχειό
τοῦ ἄλλου κοντόμερη ἡ γυναῖκα

στό σπίτι λιώνει από χιζικό
 στο Παλαμήδι ό γιός του Μάζη.

Κ' έτσι κάθε βράδυ πίνουν οι «Μοιραίοι» άνθρωποι και όπως κάθε απελπισμένος περιμένουν κάποια καλλιτέρευσι τής τύχης των, κάποιο ίσως θαύμα όπως επιγραμματικά λέει ό ποιητής και που βέβαια δέ θάρθη ποτέ.

Δειλοί, μοιραίοι κι άβουλοι άντάμα
 προσμένουμε, ίσως, κάποιο θάμα.

(«ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΒΗΜΑ» 10(4)23).

Ο «ΝΟΥΜΑΣ»

Λάβαμε τὸ «Νουμά» με τὴν καινούργια του μορφή. Τὸ περιοδικὸ αὐτὸ τοῦ ὁποῦοι τὶς στήλες ἀναδείχτηκαν οἱ μεγαλύτεροι Ἕλληνες λογοτέχνες καὶ ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἐβγήκε τὸ γερὸ χτύπημα τῆς καθυρενουσιάνικης σαπίλας, ἀπὸ τὸν πατέρα Ταγκόπουλο ἔρχεται στὰ χέρια τοῦ νεώτερου Ταγκόπουλου.

Χαιρετάμε με μεγάλη χαρὰ τὴν καινούργια αὐτὴ περίοδο τοῦ «Νουμά» καὶ εὐχόμαστε στὸ νέο του διευθυντὴ του, νὰ γίνῃ τὸ περιοδικὸ πού θὰ ἀνοίξῃ δρόμο ἀνάμεσα στὰ καινούργια ἰδαιικά. Κ' ἐμεῖς βανόμαστε ταπεινοὶ ὑπερασπιστές, στὸ πλευρὸ του...

(«ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ», Ληξούρι, Φλεβάρης 1923).

— Ἐξεδόθη τὸ δεύτερον τεῦχος τοῦ λογοτεχνικοῦ περιοδικοῦ «Νουμάς», ὀγδοηκοντασελίδον καὶ πάλιν, με ὕλην πλουσίαν καὶ ἐκλεκτὴν, πεζὴν καὶ ἔμμετρον, αὐστηρῶς λογοτεχνικὴν καὶ με εἰκοσι συνεργάτας Ἑλληνας καὶ ξένους. Τὸ τμήμα ἰδίως τῆς «ξένης φιλολογίας» καταλαμβάνον 10 ὀλοκλήρους σελίδας, μᾶς δίδει πλήρη εἰκόνα τῆς συγχρόνου πνευματικῆς κινήσεως ὅλης τῆς Εὐρώπης. Ὁ Νουμάς με τὴν νέαν περίοδον, ὑπὸ τὴν δεξιωτάτην διεύθυνσιν τοῦ κ. Πάνου Ταγκόπουλου, νιοῦ, ἔγινεν ἡ ἑλληνικὴ ἐπιθεωρήσις ἡ ὁποία μᾶς ἔλειπεν ἔως τώρα, ἐν εἶδος «Mercure de France».

(«ΝΕΑ ΕΦΗΜΕΡΙΣ» Ἡρακλείου—Κρήτης (11)3)23).

— Ἐξεδόθη τὸ τεῦχος τοῦ Μαρτίου τῆς λογοτεχνικῆς ἐπιθεωρήσεως ὁ «Νουμάς» με πλουσιωτάτην καὶ ἐκλεκτὴν ὡς πάντοτε ὕλην μέσα εἰς τὰς ὀγδοήκοντα σελίδας του. Μεταξὺ τῶν περιεχομένων του συγκαταλέγονται ποιήματα τῶν κ.κ. Μαλακάση, Βύρναλη, Ρ. Γκόλφη, Α. Παλαμᾶ, Πάνου Ταγκόπουλου, Σπ. Παναγιωτοπούλου, Αἰμ. Λάφη, Γιοφύλλη, διηγήματα τῶν κ.κ. Γρ. Ξενοπούλου, Γαλ. Καζαντζάκη καὶ Μπαρμπύς, κριτικὴ τοῦ Μπόρερ γιὰ τὸν Μπλάσκου Ἰμπάνιεθ, πρόξες Ροδά, Γιαλούρη, κριτικὲς κλπ. καθὼς καὶ σημειώσεις ἀπὸ τὴν νεοελληνικὴ καὶ ξένη φιλολογία

(«ΘΕΣΣΑΛΙΑ» Βόλου, 31)3)23).

Γ Ι Α Τ Ι

Σ' αγάπησα γιατί
τὸ βλέμμα εἶχες ἀγνό,
καὶ μέσα του πλατὺ
θωροῦσα ὠκεανό.

Γιατ' εἶχες στή μικρὴ
τὴν ὄψη τῆ γλυκιᾶ,
κάποια γραμμὴ πιερὴ,
τοῦ πόνου χαρακιᾶ.

Γιατ' εἴσουν θαρρετὴ
μὲ λόγια εὐγενικᾶ,
κ' ἢ ψεύτικη ἀρετὴ
σοῦ ταίριαζε κακᾶ.

Γιατ' εἶχες τόση ὀρμὴ
πρὸς ὅ,τι ζωντανό
καὶ λύγαιες τὸ κοσμὶ
σὸν ἄνθος ἑαρινό.

(«Πασχαλινὴ Ἀνθοδέσμη»).

Γιατ' εἴσουν ἔρημη, ἀπλή,
μὲ νιάτα ξωτικᾶ.

Γιατ' εἴσουνα πολὺ
ντυμένη φτωχικᾶ.

Γιατ' εἶχες στή ζεστὴ
καὶ ξάστερη φωνή,
κάποια τρεμουλιαστὴ
λαχτάρας ἠδονῆ.

Γιατ' ἤρθες πρὸς ἐμέ
σὸν ἄπλερο πουλί,
—ὦ ἀλλάγητε καιρὸς—
κάποια βραδιὰ θολή,

καὶ μοῦπες :—"Α !.. δὲ λέω
πὸς τάχα σ' ἀγαπῶ,..
Σιμὰ σου ἄσε νὰ κλαίω
χωρὶς «γιατί» νὰ πῶ.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

—Μὲ χαρὰ μας ἀναγγέλλουμε πὸς σ' ἐν' ἀπὸ τὰ ἐρχόμενα τεύχη τοῦ «Νουμά» θὰ φανεῖ, ἀνάμεσα στοὺς ἐκλεχτοὺς συνεργάτες μας, καὶ τ' ὄνομα τοῦ μεγάλου μας Ὁδηγοῦ, τοῦ Ψυχάρη, μὲ πρωτότυπη ἐργασία, πού μᾶς ἐτοιμάζει. Ἐλπίζουμε νὰ τὴν ἔχουμε ὡς στὸν ἐρχόμενο Ἰούνιο καὶ τοῦτο γιατί ὁ Δάσκαλός μας, ἀπασχολημένος τώρα τελευταία μὲ τὴν ἀρθρογραφίαν του στὰ Γαλλικὰ φύλλα γιὰ τὰ «Ἐκατόχρονα τοῦ Ρενάν», δὲ βρίσκει καιρὸ νὰ ξανακοιτάξει ὅσα θέλει νὰ δημοσιευθοῦνε στὸ «Νουμά».

Ὡστόσο λογαριάζει νὰ μᾶς στείλει τὴν «Ἀπάντησιν τῆς Ἀθηνᾶς στὸ Ρενάν», σωρὸ νοστιμούτικες γραμματικὲς σημειωσοῦλες, ἓνα μεγάλο ἄρθρο γιὰ κάτι ζητήματα ἱστορικὰ, καὶ μαζὶ πεζὰ τραγούδια του, ἀπὸ τὰ φρίνα, τὰ λαχταριστά.

«Θέληση, βλέπεις, ἔχουμε. Ἴσως βρεθοῦνε καὶ τὰ μέσα», σημειώνει ὁ ἀκούραστος Δάσκαλός μας,—καὶ τὸ πιστεύουμε.

—Τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Κασσιανᾶκη, πού δημοσιεύεται στὸ σημερινὸ φύλλο, εἶναι τὸ πρῶτο ἀπὸ μιὰ σειρὰ κριτικῶς μελέτης πάνω στὴν κατεῦθυνση πού

έχει πάρει ή σύγχρονη Γαλλική λογοτεχνία, και πού ίσως αργότερα, έκδοθούνε σέ ξεχωριστό βιβλίο. Σέ κατοπινό τεύχος του «Νουμά» θά δημοσιευτεί και άλλο άρθρο του κ. Καστανάκη, παρόμοιο, καθώς και κατοιο δήγημά του, από τά τελευταία πού έχει γραμμένα ό καλός μας δηγηματογράφος.

— Τή Δευτέρα, στις 17 του 'Απρίλη, ό ποιητής Κ. Βάρναλης διάβασε στον «Έγκαιδ. Όμιλο» τό άδημοσίευτο δήγημά του: - Γ Ι σ τ ο ρ ι α τ ο υ ' Α γ ι ο υ Π α χ ω μ ι ο υ ». Πρόκειται γιά μια σάτυρα ενάντια στό θρησκευτικό μυστικισμό, πού τά τελευταία πέντε χρόνια έχει άσπιάσει μέσα στη νεοελληνική στοιχοποιία κατά μίσηση του Γαλλικού και Ίταλικού νεοχριστιανισμού. Ένας φιλοσοφικός διάλογος μεταξύ Παχωμίου, (του μυστικιστικού πνεύματος) και της θυγατρίας του Διαβόλου, (του πνεύματος της επανάστασης), έλαμε μεγάλη αύοτηση.

— Στις 20 του 'Απρίλη τό δελτίο στη σάλα του «Έλληνικού 'Ωδείου», δόθηκε ιστορική και κριτική όμιλία του κ. Ρ ή γ α Γ κ ό λ φ η, με θέμα «Β α λ α ω ρ ί τ η ς ». 'Ο συνεργάτης μας έδωσε πρώτα μια καθολική εικόνα της έποχής του ποιητή, ύστερ' άνάλυσε τά στοιχεία της ποιητής του, τόνισε χαρακτηριστικά της σημεία, ζήτησε την κεντρική γραμμή και ιδέα του ποιητή, κ' έκρινε τό μέτρο και την αξία της τέχνης του. Η κ. Θωώνη Δρακοπούλου, καθηγήτρια της άπαγγελίας του 'Ωδείου, και οι μαθήτριές της άπαγγείλανε κατόπι μ' έπιτυχία κομμάτια από τό έργο του Βιλαωρίτη.

— Χωρίς ξερομασίματα και ασάφειες, λαγαρά και μετρημένα, σημειώνει τά διανοήματά του γιά τή «Νέα μας Ηοιήση» ό καθηγητής της φιλολογίας και ποιητής άπ' τους νεότερους, κ. Μιχ. Πετρίδης, στό σημερινό «Νουμά». 'Η μελέτη του αυτή, πού έρχεται σά συμπλήρωμα σέ όσα είχαμε δημοσιέψει άλλοτε στον «Πυρσό» του 1918, (τεύχος 15—16), άς προσεχτεί ξεχωριστά από τους Νέους πού καταπιάνονται με την ποίηση, και ειδικότερα από μίαν ομάδα μ ο ν τ έ ρ ω ν στιχογράφων, πού εξακολουθεί νά θαλασσοδέρεται στά κύματα μιās δήτην ελεύτερης ποιητικής τεχντροπίας.

— 'Από τό περασμένο τεύχος ξανατυποθήκανε τά όχτάστιχα του Πάνου Ταγκόπουλου «Πόνος Κρυφός» στό «Ελεύθερο Βήμα» και τό «Έρώτων Αιταιείες» στά «Νέα» της 'Αλεξάνδρειας, (10)†23.

— Στό 'Ημερολόγιο του «Οικογενειακού 'Αστέρως» του 1923 είναι τυπωμένοι μερικοί στίχοι με την ύπογραφή «Μελικέρτης». 'Ο Μελικέρτης αυτός δέν είναι ό ποιητής κ. Θρασύβουλος Σταύρου πού άλλοτε δημοσίευσε με τό παρκαπάνω ψευδώνυμο.

— "Όσα δημοσιεύονται χω ρ ι ς ύ π ο γ ρ α φ ή στή «Φιλολογική και Καλλιτεχνική Ζωή» προέρχονται από τή Διεύθυνση του «Νουμά», πού υίοθετεί και κάθε τι ά ν υ π ό γ ρ α φ ο και τό λογαριάζει γιά δικό της άμα σφωνούνε οι γνώμες της με κρινών πού γράφουμε ή κρίνουμε κάτι σ' αυτή την επιθεώρηση.

— 'Ο «Νουμάς» ανταλλάσσεται μόνο με φιλολογικά περιοδικά και κρίνει κάθε λογοτεχνικό βιβλίο πού θάν του σταλεί σέ δυό αντίτυπα.

— Δωρεάν δέ στέλνεται σέ κανένα.

✠ ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ ✠

“Όσοι απ’ τούς κ.κ. συνδρομητές μας δὲ λαβαίνουνε ταχτικά τὸ φύλλο, ἢ θέλουνε παλιὰ τεύχη τοῦ «Νουμά», βιβλία τῆς Ἑταιρίας : «Δ. Π. Ταγκόπουλος καὶ Σιω», ἀγγελίες, συνδρομὲς κτλ. παρακαλοῦμε ν’ ἀπευθύνονται πρὸς τὴν Ἑκδοτικὴ Ἑταιρία Τύπος (ὄδ. Σοφοκλέους — Ἀριστείδου) ποὺ ἔχει ἀναλάβει τὴν ἔκδοση καὶ τὴ διεκπεραίωση τοῦ Περιδικοῦ. Ὁ κ. Πάνος Δ. Ταγκόπουλος, ἔχοντας τὴ λογοτεχνικὴ διεύθυνση τοῦ «Νουμά», δὲν ἀσχολεῖται παρὰ μόνο μὲ ὅτι ἐνδιαφέρει τὴν ὕλη.

κ. Π. Σταμ. Εἶσαι κολὸς ποιητής, μὰ τὰ «Ἐρωτικά ποιήματα» ποὺ μᾶς ἔστειλες, δείχνουνε πὼς εἶσαι ἀρρωστος. Λυστερῶς δὲν ἔχουμε φιλολογικὸ νοσοκομεῖο γιὰ νὰ σὲ βάλουμε. Σοῦ δίνουμε ἀναρωτητικὴ ποιητικὴ ἄδεια γιὰ δύο μῆνες, καὶ τότε πὰ ἂν γίνεις καλὴ, μποροῦμε νὰ σοῦ τυπώσουμε κτι στο «Νουμά». — **κ. Θ. Στεφ.** Παρισί. Ὁ «Νουμάς» εἰς εὐχαριστεῖ. Μὰ οἱ μετάφρασεῖς ἔχουνε ὑστερήματα ποὺ ἀδύνατο νὰ τὰ παραβλέψουμε Διορθῶστε τοὺς ἑλληνικοὺς σας στίχους, μετρικά καὶ γλωσσικά, καὶ ξυναστείλτε μας νὰ τοὺς ἰδοῦμε. **κ. Δίδα Γαλήνη.** Τὰ «παράξενά σου μέτρα» ποὺν πυράξενα. Νᾶζε; τοὐλάχιστο τὴ μαστοριά μὲς στοὺς δισύλλαβους καὶ τρισύλλαβους στίχους τῶν σοιέτων σου νὰ κλείνεις σωστές κι ἀρτυγίνητες φράσεῖς... Μὰ στοῦ Θεοῦ σοῦ! Τὶ σύνταξη εἶν’ αὐτὴ :

Συχνά — μεθοῦσε — ξεχνοῖ σε — παλιὰ
Καὶ ὅταν — θυμόταν βουβὰ
Σεῖν ἄζη — τὸ δάκρυ — κωϊά.

κ. Δ. Δ. Ἔχουμε ὑπόψη μας τρία — τέσσερα Ἑγγλέζικα περιοδικά, ποὺ λαβαίνουνε ταχτικά. Εἶναι ὄπως εὐθυμογραφικά ἢ τῆς μόδας, (ὅπως λ.χ. τὸ «Red Book magazine», «Metropolitan» τῆς Ἀμερικῆς, «Strand magazine», «Tit-Bits» τῆς Ἀδντίας) ποὺ δὲν ἔχουνε οὔτε μοῖσὴ γοιμμή ἀπὸ λογοτεχνικὴ κίνηση. Ἄν ξαιρεις κανένα τῆς προκοπῆς μᾶς τὸ συσταίνεις. Εἶναι καὶ δικὴ μας ἐπιθυμία νὰ παρακολουθήσουμε στο «Νουμά» τὴ σύγχρονὴ Ἑγγλέζικη λογοτεχνία. **κ. Τυμφρ.** — Ὁ Νόμος «Περὶ Τύπου» δὲν ἔχει καμιά θέση ἐδῶ. Σὲ κρῖναμε ὡς ποιητὴ χωρὶς νὰ σὲ θίξουμε *προσωπικά* σὲ τίποτα. Δικαίωμα τοῦ καθενὸς ἢ λευτεριά τῆς γνώμης του. **κ. Ἀθ. Σαρκ.** Καὶ σὲ σένα τί ἴδιο. Δὲν κάνουμε *πολιτικὴ* γιὰ νὰ κολακεύουμε τίς φιλοδοξίες τοῦ ἑῶς καὶ τοῦ ἄλλου. Νὰ τὸν ἀγαπᾶς τὸ «Νουμά» γιατί τοῦ ἀξίζει ὄχι γιατί μπορεῖ νὰ δημοσιέψει καὶ κάτι δικό σου. **Κ. Δ. Ντ.** Ἀθήνα. Καλὸ, πολὺ καλὸ τὸ τραγοῦδι σου. Μ’ ἂν τὸ τυπώναμε θὰ μᾶς τῶσθηγε ἢ Λογοκρισία. Πέρασε ἀπὸ τὰ Γραφεῖα

μας, 5—7 κανέν' απόγεμα, νά τὰ ποῦμε καλῆτερα. **Γ. Σταρ.** Πετρινα. "Όταν περισσέψει τόπος θά δημοσιευτοῦνε. Μόνο τὰ πεζά. **Οἱ στίχοι** θέλουνε δούλεμα, πολὺ δούλεμα καὶ στὸ μέτρο καὶ στὴ φράση. **κ. Andr. Horv.** Βουδαπέστη. Σταλθήκινε τὰ τεύχη. Περιμένουμε νεώτερά σου. **Κ. Σιην, Ν. Κελπερῆ, Γιάν. Ἀρδάμη, Δ. Σταμ. Σωτ. Ράζ. Γιαν. Γιοβάτσο, Δ. Πελ., καὶ σ' ὅσους μᾶς στέλνουνε στίχους.** Λυπούμαστε ὀλόκαρδα. Δὲν μποροῦμε οὔτε μισὸ τετράστιχο νὰ τυπώσουμε στὸ «Νουμά». Παρουσιάζουμε μιὰν ὀρισμένη τάση στὴν Ποίηση, ὀρισμένους Ποιητές, πού, ὄντας τεχνίτες, ἀξίζουμε νὰ λανσαριστοῦνε ἀπ' τὶς σελίδες μας. Ἐξω ἀπ' αὐτοὺς δὲ μποροῦμε νὰ φιλοξενήσουμε κανένανε ἄλλον. Θάτανε καὶ γιὰ τοὺς ἀναγνώστες μας, θιγοῦμε, ἀντιφάσιον ἂν τοὺς δίναμε νὰ διαβάζουνε ὄλο στίχους, καὶ μερικὸς ὄχι καὶ τόσο κλοῦς. **Γ. Μοργέλι Ἀγ. Πέτρο-Κυουρίας.** Ἡ Δ(ο)ση τοῦ Ἀγ(ο)υ Λεβέντη εἶναι ὁδ. Ἐρμου—Κορνάρου 3, στὴν Ἀθήνα. **κ. Φ. Ρίζ.**—Λένε—Τί λένε;—Ἄστοις νὰ λένε! Θάτανε ἀστεῖο νὰν τὰ βάλεις μὲ ἡσκιους! Βλέπε καὶ πέρνα. — **κ. Γιαν. Στυρ.** Ὅχι στὸ «Νουμά». Τὸ δηλώσαμε ἀπ' τὸ πρῶτο τεῦχος. Πασκίζουμε γιὰ μιὰ Τέχνη ἀνώτερη, ἀδιαφορώντας ἂν θά κάνουμε ὀχτροὺς ἢ φίλους! Τὴν κριτικὴ σου ὄμως, πού, μὴ ἔχοντας βίαση στέρεα, ξεπέφτει στὸ λίβελλο τήνε στείλαμε στὸ καλάθι μας,—καὶ νὰ μᾶς συμπαθᾶς. **κ. Γ. Γιαν.** Ἐρμιόνη. Μᾶς συγκίνησε τὸ γράμμα σου. Ποτὲ δὲν ἀμφιβάλλαμε γιὰ τὴν ἀγάτη σου στὸ «Νουμά». Τὸ αἶμα νερὸ δὲ γίνεται, κατὰ πὼς λέει κι ὁ λόγος. Μὰ κ' ἐσὺ μὴν τὰ ρήχνεις τ' ἄρματα κάτου. Μᾶς χρειάζονται τόσο οἱ καλλιοὶ συναγωνιστάδες, τ' ἀληθινὰ παλληκάρια τῶν πρῶτων χρόνων τοῦ ἀγῶνα μας τοῦ γλωσσικοῦ. Ἀπ' τὶς μετάφρασεις τῶν ἀρχαίων, δὲ σοῦ βρίσκειται τίποτα; Στείλιτό μας ἂν ἔχεις κι ἂν ἀξίζει γιὰ τὸ «Νουμά», καλοδουλεμένο δηλαδὴ, πού νὰ μᾶς ἱκανοποιεῖ ὄλους. **Ἀντ. Κατζ.** Ἀλικιανὸς—Κρήτης. Καὶ μὲ τὸ δικό σου γράμμα τὸ ἴδιο:

Ὅρτσα καὶ μὴ φοβάσαι,

Ἀμόλα τὴν τὴ νιότη σου

καὶ μὴν τὴ σολλογῶσαι,

πού λέει καὶ μιὰ μακτινάδα τῆς πατρίδας σου. Γιὰ τὸ βιβλίον σου ρωτήσαμε τὸν ἐκδότη, μὰ ἔχει σταματήσει προσωρινά, τὸ τύπωμα. Ξαναθύμησέ το μας ὀργότερα νὰ ξαναδοῦμε. Δ)δες **Φ. Βιθ. Κηφισιά, Σίτσα Καρ. Μιτυλήνη, Α. Κ. Τσ.** Θεσσαλονίκη. Ὅ,τι μᾶς στείλατε ἀρκετὰ καλὸ. Θά δημοσιευτοῦνε τὸν Ἰούνιον ἢ τὸν Ἰούλιον γιὰτὶ ἔχουμε κλείσει τὴν ὄλη τῶν δυὸ φύλλον. Μὴ βιαζόσαστε. Ἀρκετὶ πὼς θά δημοσιευτοῦνε. **κ. Ι. Α.** Κεφαλόβρυσο. Μὲ πολλὴ εὐχαρίστηση δεχόμαστε συνεργασία σας. Θά προτιμούσαμε ὄμως τὶς μετάφρασεις, πού μᾶς λέτε, γιὰτὶ πρωτότυπα δηγήματα καὶ στίχους ἔχουμε ἕνα σωρὸ πού καρτεροῦνε σειρὰ γιὰ δημοσίευσιν. **κ. Α. Ροδοπέγγη** Πάτρα. Οἱ στίχοι σας εἶναι καλοὶ. Ἴσως δημοσιεύουμε κάτι ἀργότερα, ἂν οικονομήσουμε τόπο στὸ «Νουμά». **κ. Παν. Ἀθαν.** Γιάννενα. Δὲν εὐκαιρήσαμε νὰν τὸ διαβάσουμε ἀκόμα. Θά σοῦ ποῦμε τὴ γνώμη μας στὸ ἐρχόμενον. Τεῦχος, πού ζήτησες, στέλνεται. Οἱ «Δ ρ ο σ ο σ τ α λ ἰ δ ε ς» ἔχουνε δυστυχῶς ἐξαντληθεῖ, (λίγο ἀκόμα νὰ γράψουμε ἐξαμνησθεῖ), ἀπὸ χρόνια. Ἴσως τὶς ξανατυπώσουμε ἀργότερα.